

OPINII CONTRADICTORII REFERITOARE LA PREDICATUL VERBAL COMPUS

Elena ZGÂRCIBABĂ

Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu”, Cahul

Le problème du prédicat verbal composé dans la langue roumaine est considéré assez complexe, et par sa complexité, il reste encore ouvert aux débats. Ce fait est dû à sa structure spécifique de reconstitution, en comparaison avec les autres langues romanes, son existence dans la langue roumaine étant mise sur le signe de l'incertitude.

Problema predicatului verbal compus în limba română este văzută drept una spinoasă și, prin complexitatea ei, rămâne în continuare deschisă. Argumentele invocate în sprijinul existenței acestui tip de predicat în sintaxa tradițională a limbii române sunt considerate de oponenti puțin convingătoare, statutul său gramatical nefiind definit până la capăt, fapt care lasă loc pentru rediscutarea unor aspecte.

Considerăm a porni descrierea predicatului verbal compus începând cu definiția acestuia semnalată pe paginile literaturii de specialitate. Cercetătorii care acceptă acest tip de predicat adoptă opinia conform căreia un predicat verbal compus este constituit din două verbe în formula V_1+V_2 , formulă introdusă în circuitul lingvistic de către prof. Anatol Ciobanu în studiile referitoare la problema în cauză [1, p.60 etc.], unde V_1 este verbul semiauxiliar de aspect sau modal, iar V_2 este verbul de bază al sintagmei la infinitiv, conjunctiv (mai rar la supin și participiu) sau o locuțiune verbală/expresie frazeologică [2, p.43; 3, p.20; 4, p.97; 5, p.260; 6, p.96 etc.].

C.Dumitriu formulează definiția PVC în felul următor: „prin predicat verbal compus înțelegem o varietate a predicatului verbal ce conține, în mod excepțional, două verbe noționale, unul *semiauxiliar* și altele de bază, datorită faptului că verbul de bază este la o formă flexionară nepersonală, dar primește persoana și celelalte categorii gramaticale ale predicativității de la verbul semiauxiliar, care se află la o formă flexionară personală” [7, p.422].

În principiu, toate definițiile se cantonează în perimetrul următorului conținut: PVC este un grup cu sens unitar, la care participă inegal cele două elemente. Semantic, rolul principal revine formei nominale sau conjunctivului (sinonim cu infinitivul); gramatical, rolul principal revine verbului semiauxiliar care poartă semnele predicativității.

Dintre caracteristicile ce-i oferă statut de funcție sintactică unitară grupului menționat sunt amintite pe paginile literaturii de specialitate următoarele:

- 1) ambele verbe se referă la unul și același subiect gramatical;
- 2) nu se acceptă separarea celor două verbe prin jonctive subordonatoare;
- 3) ambele verbe constituie un tot semantic-funcțional, redând o singură acțiune, o singură valoare temporală și modală;
- 4) verbul de bază redă conținutul propriu-zis, iar semiauxiliarul imprimă acțiunii diferite nuanțe de modalitate sau de aspect și marchează indicii formal-gramaticali ai grupului;
- 5) ambele verbe constituie o unitate sintactică indestructibilă și nu una morfologizată [4, p.97; 5, p.261; 8, p.66-73; 9, p.80-81; 10, p.291 etc.].

Conceptul de PVC a apărut în literatura românească de specialitate începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea în lucrări care tratau natura semantico-sintactică a verbelor semiauxiliare. Ne propunem, pe cât e posibil, să realizăm o incursiune de ordin cronologic în abordarea și interpretarea conceptului de predicat verbal compus în literatura de specialitate românească.

În primul rând, amintim opinia lui Iorgu Iordan care semnalează problema *predicatului verbal compus* în mai multe lucrări pentru a canaliza atenția la două categorii de verbe, care, în anumite condiții sintactice, sunt întrebuințate pe lângă alte verbe la infinitiv sau participiu pentru a da sensului acestora o nuanță modală sau una de aspect [11, p.563] ca să argumenteze în altă lucrare că „din punct de vedere funcțional, ambele verbe ale sintagmei formează o unitate pe aceeași poziție sintactică, deoarece cocurența lor nu este o selecție liberă, ci aparține sistemului lexical; verbul la modul conjunctiv, infinitiv etc. este modalizat din punctul de vedere al funcției sintactice de semiauxiliar care-l precedă, adică predicatul este la modul, timpul, persoana, numărul cu care este marcat semiauxiliarul” [12, p.593].

Urmând în ordine cronologică abordarea acestui subiect, trebuie să luăm în discuție studiul amplu asupra semiauxiliarelor de mod al V.Guțu (1956) în care pledează pentru recunoașterea predicatului verbal compus [9, p.81; 13, p.183]. În același an (1956), apare studiul monografic al lui Gh. Nedioglu care soluționează în manieră identică problema în discuție: „Contopite... într-o singură idee verbală și deci într-o singură idee predicativă, cu o singură modalitate, cu o singură temporalitate și cu un singur aspect verbal, cele două verbe constituie și o singură unitate sintactică solid încheată. Iată pentru ce verbele componente ale sintagmei predicative, deși amândouă la mod personal, nu trebuie și nici nu pot să fie disociate” [14, p.41].

Referindu-se la unele aspecte ale sintaxei infinitivului (1956), cercetătoarele F.Asan și L.Vasilii menționează că infinitivul, paralel cu el și conjunctivul, intră în componența predicatului verbal compus, astfel susținând opinia V.Guțu [15, p.101-102].

Un adept convins al predicatului verbal compus este prof. Anatol Ciobanu care, începând cu anul 1959, a descris cu argumente convingătoare statutul sintactic al acestui tip de predicat în mai multe studii și articole [16, p.23-31; 17, p.60-78; 2, p.43-96; 1, p.52-54, 59-63, 70-72; 18, p.142-144; 3, p.20-24; 19, p.52; 20, p.49-51, 107-108, 110-112 etc.], abordând în mod exhaustiv comportamentul conjunctivului în sintagmele predicative în disertația pentru susținerea gradului științific de candidat în științe filologice [21, p.153-347]. Conceptul de predicat verbal compus este promovat în continuare de către Anatol Ciobanu în cadrul manualului de sintaxă [4, p.96-120], precum și cu diferite ocazii. Vorbind despre principiile concepției filosofico-lingvistice ale prof. Eugeniu Coșeriu, în baza principiului antidogmatismului, el vine să argumenteze oportunitatea aplicării principiului logico-semantic la delimitarea tipurilor de predicat în limba română și, pe această cale, recunoașterea *predicatului verbal compus* [22, p.59-60], deoarece „un tânăr cercetător ar putea fi sigur de justetea investigațiilor sale numai atunci, când împărtășește doctrina unei școli științifice concrete”, mai susține prof. Anatol Ciobanu [23, p.114], reflectând asupra operei coșeriene.

Consacrând un articol activității științifice a lui Silviu Berejan, notează și prestanța acestuia în demonstrația clară și accesibilă a existenței predicatului verbal compus în limba română [24, p.57], făcând referire la studiul monografic despre infinitiv. Aici trebuie să consemnăm aportul lui Silviu Berejan, care militează pentru considerarea binoamelor V_1+V_2 ca predicate verbale compuse (se are în vedere îmbinările infinitivale modale și aspectuale), motivând că aceste nu sunt îmbinări verbale morfologizate, ci doar construcții analitice cu o oarecare tendință spre gramaticalizare [25, p.68-82].

Cu mari rezerve, doar în cazul îmbinărilor de tipul: *putem munci, putem continua, trebuie luptate (războaiele)* Gh.N. Dragomirescu (1963) admite un predicat numit **complex** [26, p.243], argumentând că verbele *a trebui, a putea, a vrea (voi), (îmi)vine, a fi, a avea* trebuie considerate mijloace lexicale ale exprimării modalității [26, p.255].

Aplicabilitatea unor criterii de analiză sintactică ce ar răspunde complexității fenomenelor realității, oglindite și în fenomenele sintactice, este prerogativa lingvistului P.Dumitrașcu care (în 1964) promovează ideea acceptării *predicatului verbal compus* (alcătuit dintr-un verb semiauxiliar + o formă nominală) și a *predicatului verbal complex* (constituit dintr-un verb semiauxiliar și un conjunctiv) [27, p.65].

Apariția unui articol (1965) cu un titlu sub forma unei întrebări retorice (Predicate verbale compuse?), semnat de Ștefan Hazy, vine să remarce discrepanța în tratarea problemei în cauză între cele două volume ale „Gramaticii Academiei” (ed. II) și să motiveze opțiunea pentru existența unui predicat verbal compus din componența căruia ar face parte verbele *a putea, a avea, a fi, a începe, a continua, a sfârși...* care nu pot fi privite în toate împrejurările ca verbe predicative... [28, p.297].

În ordine cronologică (1966), problema predicatului verbal compus este dezbătută de lingvistul clujean C.Săteanu, propunându-și să se oprească asupra studiului corelației elementelor componente și a valorii lor cu scopul definirii acestora în vederea unei delimitări tranșante a predicatului compus ca unitate funcțională și gramaticală [29, p.244], ajunge la concluzia că între acești doi termeni se instituie o solidaritate reciprocă [29, p.251-252] în formula $v+V$, unde v – este pe poziție de formant, iar V – termen pleremic [29, p.248] și care trebuie considerat ca *predicat verbal compus* sau *dezvoltat*.

În același an, problema este preluată de centrul lingvistic de la Iași prin intermediul cercetătoarei Ec.Teodorescu care susține aplicarea criteriului semantic în analiza gramaticală, întrucât o analiză disociată este cu neputință de operat în cazul „auxiliarelor sintactice” (*a ajunge, a rămâne, a sta, a fi, a avea, a putea etc.*) și verbul de bază [30, p.142], și rezultă că „aceste secvențe sunt indivizibile, neanalizabile gramatical și îndeplinesc în propoziție rolul unui *predicat verbal complex*” [30, p.140], susține autoarea.

Existența predicatului verbal compus în limba română este susținută și de un alt cercetător ieșean – C.Dimitriu în pledoaria sa (1967) pentru recunoașterea caracteristicilor lexicale și gramaticale de semiauxiliar și verbelor de aspect alături de cele de mod [31, p.303].

Același autor mai publică și alte materiale („Există predicat verbal în limba română?”, 1992-1993; „Au sujet du prédicat verbal composé”, 1996) [vezi cf.7, p.396], conținutul cărora concordă cu opinia sa expusă în lucrările ulterioare. Astfel, în opinia sa, predicatul verbal compus „nu presupune două verbe oarecare, ci doar două verbe aparținând anumitor categorii” [32, p.187], iar spre deosebire de alți cercetători, restrânge aria distributivă a semiauxiliarelor la participiu (acest lucru trebuie spus) și la supin (*el are de citit*), iar ca excepție, admite în calitate de verb de bază și un infinitiv fără prepoziția morfem *a* (*el poate susține adevărul*) [32, p.188]. Ideea aceasta este promovată și în lucrările ulterioare [7, p.423, punct d; 33, p.1295].

Universitatea din Timișoara se include în discuție prin articolul semnat de D.Crașoveanu (în 1968) drept motiv servindu-i tratamentul inconsecvent al sintaxei verbelor modale cuprins în cele două volume ale „Gramaticii Academiei” (ed. II). Lingvistul se solidarizează cu opinia lui Iorgu Iordan, Ștefan Hazy și precizează că „aceste verbe, atunci când însoțesc o formă verbală de infinitiv, supin sau conjunctiv, sinonim cu infinitivul, nu transmit propriu-zis un mesaj, nu comunică nimic, separate de forma verbală respectivă” [34, p.146] și consemnează în continuare că aceste verbe „apar ca un grup unitar, expresie lingvistică a unității dintre nota modală sau de aspect și procesul sau acțiunea la care ea se referă” [Ibidem]. Un argument care ni s-a părut mai convingător în susținerea nedisocierii acestor verbe la analiza gramaticală din studiul lui D. Crașoveanu este relevarea faptului că verbele semiauxiliare „nu pot contracta, în absența verbului al doilea, vreun raport de coordonare sau de subordonare cu o altă propoziție al cărei predicat este un verb care exprimă o acțiune sau un proces” [34, p.148]. Adoptând punctul de vedere ce prevede îmbinarea criteriului logic cu cel semantic în tratarea acestor verbe aplicat de P.Dumitrescu, D.Crașoveanu ajunge la concluzia că „ele nu pot realiza singure predicate în propoziții aparte, nici chiar în propozițiile insuficiente lexical” [34, p.155] și, împreună cu verbul al doilea, formează o unitate semantico-funcțională care poate fi numită *predicat verbal compus* [34, p.156].

Intervine în discuție lingvistul ieșean Dumitru Irimia prin articolul cu titlul „Semiauxiliarele” (1970) în care își expune părerea despre natura semantică și gramaticală a verbelor în cauză, susținând că ele împreună cu verbul următor, la conjunctiv, infinitiv sau prezuntiv, formează predicatul unei propoziții numit *predicat verbal*, exprimat printr-o *perifrază verbală* [35, p.95].

Dintre autorii de manuale susținători ai predicatului verbal compus, amintim poziția sintaxistului V.Șerban (1970) care include în clasificarea predicatului și acest tip [6, p.95-97]; Ion Coteanu (în 1982) îl numește *predicat verbal complex* și afirmă că este alcătuit „din două verbe asociate într-un singur înțeles (*apucase să treacă, stătea să se prăbușească, dă să plece, vrea să danseze, a apucat să adoarmă*)” [36, p.248-250]; certifică existența predicatului verbal compus și lingvistul Nicolae Matcaș (1982) luând în discuție verbele nepredicative [37, p.104, 108] ori descriind tipurile de predicat [38, p.260-263].

Se pronunță în favoarea acestui tip de predicat cercetătoarea ieșeană Luminița Hoarță Lăzărescu (1999) clasificând, din perspectivă structurală, predicatul [39, p.64].

După o discuție aprinsă pe parcursul a trei decenii (1950-1980) referitoare la problema *predicatului verbal compus*, urmează o „tăcere”, dezbaterile fiind abandonate un timp și sunt reluate prin câteva articole.

Considerarea existenței *predicatului verbal compus* în limba română se atestă în articolul (1995) cercetătoarei timișorene M.Borchin poziției, ce ține să atribuie rolul de operatori modali verbelor de modalitate și astfel actualizarea *predicatului verbal compus* este privită ca dublă manifestare verbală: verb modal în asociere cu un verb dictal [40, p.55]. Autoarea optează pentru recunoașterea *predicatului verbal compus* în limba română actuală și insistă asupra necesității ca gramatica practică să țină cont de existența și de frecvența ridicată a acestei unități [40, p.58].

E cazul să amintim monografia lui Șt.Hazy „Predicativitatea: determinare analitică contextuală” care vine să contureze conceptul de *predicat verbal compus* [41], promovând ideea nepredicativității verbelor semiauxiliare¹.

Nu trebuie trecut cu vederea nici articolul (2000) unei cercetătoare din Sibiu, L.Stoicescu, care subscrie la existența predicatului verbal compus, încercând să stabilească, în baza procedurii distribuției, formele verbale cu care verbele modale alcătuiesc *predicate compuse* [43, p.47].

Am recurs la trecerea în revistă a materialelor ce vizează problema în discuție, ca, în ultimă instanță, să reproducem și opinia oficială: lingviștii de la Chișinău, în frunte cu prof. Anatol Ciobanu, au susținut și optează în continuare în favoarea *predicatului verbal compus* în sintaxa limbii române. Poziția lingviștilor bucu-reșteni rămâne controversată. Inconsecvența în tratarea semiauxiliarelor în „Gramatica Academiei” (ed. II, 1966) și, implicit, a *predicatului verbal compus* semnalată de mai mulți cercetători [28, p.289; 29, p.244; 31,

¹ Într-un studiu anterior, Șt.Hazy susținea împreună cu Gh.Neamțu că numai articolul, prepozițiile, conjuncțiile și locuțiunile lor nu au funcție sintactică [42, p.37].

p.298: 34, p.141, 127 etc.] se resimte și în „Enciclopedia Limbii Române” (2001). S-a constatat: în I volum al GA (ed. II) se descriu verbele auxiliare de modalitate care formează împreună cu alte verbe (la supin, la infinitiv sau la conjunctiv, sinonim cu infinitivul) un complex cu sens unitar la care participă în mod inegal cele două elemente [44, p.204], ca în volumul al doilea să se precizeze că e de preferat ca aceste verbe să fie separate în analiza sintactică de verbul următor și considerate ca predicate aparte [45, p.98], fapt tratat neunitiv și în „Enciclopedia Limbii Române”. În cadrul articolului despre predicat se afirmă (prin Andra Șerbănescu) că „semiauxiliarele de mod (*Nu se poate descurca singur*) și de aspect (*S-au apucat de scris*) au statut controversat în privința considerării lor ca predicat verbal sau ca bloc sintactico-semantic; alcătuind un predicat verbal compus/complex” [46, p.447].

În aceeași lucrare, tratând verbele semiauxiliare, Rodica Zafiu susține că există două clase principale: semiauxiliare de mod și de aspect care, împreună cu verbul dependent formează un *predicat verbal compus* [46, p.514].

Spre deosebire de ediția anterioară care nu consemnează în limba română un predicat verbal compus, actualul „Tratat Academic” (2005) propune o analiză pe mai multe niveluri care prevede rezolvarea dilemei în alegerea între cele două modalități de interpretare a *predicatului complex*, și anume: modalitatea strict sintactică, structuralistă, a descompunerii grupului în elemente alcătuitoare, și modalitatea semantică, tradițională, a analizei globale a grupului [47, p.258].

Trebuie observat că actualul tratat de gramatică confirmă existența în limba română a unui *predicat complex* în formula [$\text{Verb}_{\text{operator}} + \text{Verb}_{\text{semantic plin}}$], considerând semiauxiliarele operatori de aspect și de mod [48, p.330]. E necesar a se reține și precizarea că, în propunerea de interpretare pe mai multe niveluri, importantă este recuperarea soluției „tradiționale”, nefiind contrazisă nici soluția „structuralistă”, în consecință, pentru nivelul semantic și, mai ales, pentru cel pragmatic-enunțiativ, se impune soluția blocului în ansamblu, susțin autorii GLR [47, p.258]. Nu ne rămâne decât să salutăm poziția actualilor autori ai tratatului academic în folosul criteriului semantic, care nu este, în nici un caz, de neglijat într-o interpretare pragmatică a textului.

Întru relevarea unei situații controversate în discuția referitoare la *predicatul verbal compus*, vom cita și argumentele câtorva oponenți.

Trebuie precizat la început că la disocierea în analiza sintactică a perifrizei verbale constituită dintr-un semiauxiliar și un verb de bază, al doilea verb, în viziunea opozanților, realizează funcția de:

- a) subiect, pentru infinitivul (dacă apare) care urmează verbului *a trebui, a se părea*;
- b) de predicat verbal în subordonate subiective pentru conjunctivele care urmează verbelor *a trebui a se putea, a se părea, a fi*;
- c) de complement direct pentru infinitivele și supinele care selectează verbele *a putea, a avea, a vrea*;
- d) de predicate verbale în subordonate complementive directe pentru conjunctivele care urmează după verbele *a putea, a avea, a vrea*.

Amintim aici poziția lingvistului Th.Hristea, care se conformează recomandărilor ediției a II-a a „Gramaticii Academiei” și consideră că interpretarea ca *predicat verbal compus* a perifrizei verbale în discuție, nu e suficient de întemeiată [49, p.216]. În aceeași lucrare un alt lingvist Gr.Brâncuș susține existența verbelor de modalitate și de aspect, dar găsește de cuviință să afirme că „din punct de vedere sintactic, existența unui *predicat verbal compus* nu se poate dovedi prin criterii riguroase” [49, p.145].

Mioara Avram în „Gramatică pentru toți” distinge clasele lexicale de verbe modale și aspectuale cu anumite particularități gramaticale [50, p.153], dar opinează că insuficiența lor lexicală nu este în măsură să împiedice interpretarea lor drept predicate [50, p.264].

I.Diaconescu în monografia „Infinitivul în limba română” interpretează infinitivul dependent de verbele de modalitate și de aspect drept subiect, complement direct, complement indirect [51, p.159-166]. G.Pană Dindelegan, abordând fenomenele de limbă de pe pozițiile gramaticii transformaționale, procedează la o analiză disociată a construcțiilor verbale cu infinitiv/supin dependent, dar paralel cu aceasta, susține că „spre deosebire de grupul *Verb + a + Infinitiv*, grup cu structură clar analizabilă în două centre verbale, construcția *Verb + Infinitiv* (fără *a*) cere o reanaliză, având, la nivelul „de suprafață”, caracteristicile unui grup cu trăsături amalgamate: un *predicat verbal compus* (sau complex)” [52, p.126].

Argumente în defavoarea predicatului verbal compus au apărut sporadic în unele lucrări [26, p.232-256; 53, p.169-174; 54, p.19-24; 55, p.33-45 etc.]. Ne propunem să luăm în discuție câteva din ele cu scopul de a le comenta și a întreprinde o încercare de a le combate. G.G. Neamțu în lucrarea „Predicatul în limba română” consideră modalitatea în română drept o categorie în stadiu incipient, deoarece verbele semiauxiliare s-au desemantizat parțial și tot parțial s-au și gramaticalizat, prin urmare, nefiind morfeme (formații morfematice), nu se poate pune problema realizării unei categorii gramaticale [55, p.34], argumentează autorul. Dintre considerentele aduse pentru infirmarea acestei constatări, menționăm interesul sporit în diferite limbi pentru ca-

tegoria modalității (vezi bibliografia), precum și faptul că ultima ediție a „Gramaticii Limbii Române” (2005) cuprinde un capitol cu titlul „Modalizarea” care validează modalitatea drept „o categorie semantică, parțial gramaticalizată” [47, p.673], iar verbele modale sunt apreciate ca modalizatori lexico-gramaticali ori lexicali [47, p.674].

Un alt argument invocat de oponenți ar fi capacitatea semiauxiliarelor de a realiza un predicat (insuficient) în pofida desemantizării lor, argument care nu rezistă, deoarece în cazul acestor perifraze verbale, după cum demonstrează convingător Gh.D. Trandafir, „nu e vorba de sensuri care se însușează, ci care se amalgamează” [56, p.110] condamnăm tratarea inadecvată a enunțului „Și trebuie să luptăm războaiele aprinse” (Mihai Eminescu) din „Gramatica Academiei” (ed. II) în care semiauxiliarul *trebuie* interpretat drept predicativ „duce la falsificarea gândirii poetului, căci acesta nu face apologia războaielor (trebuie... războaiele), ci le înfierează” [Ibidem].

Lingvistul craiovean continuă raționamentele, afirmând că „o propoziție regentă insuficientă semantic cu predicat reprezentat printr-un verb de modalitate sau de aspect, așa cum o concepe „Gramatica Academiei”, nu poate să fie completată semantic prin subordonata sa, deoarece ea exprimă un sens nu numai lacunar, ci adesea chiar opus față de cel pe care îl are același verb de modalitate sau de aspect când este analizat într-o unitate indisolubilă cu verbul la conjunctiv, participiu, supin, infinitiv” [56, p.110].

Ca motiv pentru discuție în contradictoriu utilizăm și afirmarea tranzitivității verbului *a putea* de către G.G. Neamțu (și de alții) cu precizarea acestuia „ca valența lui de tranzitivitate este actualizată totdeauna printr-un alt verb, nu printr-un nume în acuzativ, dar aceasta este doar o particularitate a verbului în discuție, nu o infirmare a tranzitivității” [55, p.39]. Opunem acestei păreri observația că numai verbele care exprimă acțiuni propriu-zise pot avea obiect direct, pe măsură ce *a putea* nu este un verb de acțiune și nici nu poate fi supus opoziției de pasivizare: *este putut*, fapt demonstrat de D.Crașoveanu [34, p.143] înainte apariției lucrării lui G.G. Neamțu.

Pentru o abordare mai detaliată a problemei în discuție trebuie să ne referim și la terminologia faptelor de limbă avute în vedere, deoarece s-au atestat/există diferențe și de ordin terminologic.

Investigațiile efectuate ne permit să afirmăm că termenul de *predicat verbal compus* [9, p.81; 15, p.100; 12, p.592; 10, p.289; 29, p.244; 41, p.74; 7, p.421; 34, p.156; 6, p.96; 33, p.1295; 38, p.260; 4, p.96; 57, p.11 ș.a.] a apărut în lingvistica românească în a doua jumătate a secolului al XX-lea; puțin mai târziu apare și termenul de *predicat verbal complex* [35, p.95; 58, p.65; 59, p.246; 47, p.253; 26, p.243 etc.]. În unele cazuri, acești doi termeni presupun aceeași realitate lingvistică ($PVC = V_{sem} + V_{infinitiv, conjunctiv, supin, participiu}$) – avem în vedere opinia lui Ion Coteanu, a ELR [46, p.447], în alte situații se constată o diferență conceptuală. Astfel P. Dumitrașcu interpretează structurile: „ $V_{auxiliar de mod}$ ” succedat de o formă nominală ca predicat verbal compus, iar pe cele „ $V_{auxiliar de mod}$ ” urmat de un conjunctiv drept *predicat verbal complex* [58, p.65] pentru a motiva din punct de vedere gramatical diferența dintre cele două construcții. Dumitru Irimia valorifică termenul de *predicat verbal complex* în baza relațiilor contractate de elementele componente ale predicatului și include la acest tip de predicat exemple de felul: *Tu trebuie să fii bătut, El merită laudat; Ea se vrea admirată; Rămâne de văzut* etc., precizând că acestea sunt părți de propoziție complexe, între elementele cărora se stabilesc raporturi de subordonare, spre deosebire de cele multiple care sunt în relație de coordonare [35, p.95-96].

Nici chiar termenul de *predicat verbal compus* nu presupune același concept la toți susținătorii lui: C.Dimitriu îi restrânge formula distributivă [7, p.422], iar Dumitru Irimia include în calitate de verb de bază și prezumtivul [35, p.95].

La cele menționate trebuie să mai semnalăm și utilizarea în literatura de specialitate a termenului de *predicat modal*, întrucât lucrarea noastră își propune să elucideze implicațiile *semiauxiliarelor modale* în componența *predicativului verbal compus*, însă acest termen nu acoperă realitatea lingvistică avută de noi în vedere, ci se referă la adverbele de mod cu valoare predicativă în accepția M. Borchin [40, p.54] sau, într-o altă abordare, G.G. Neamțu consideră *predicat modal* doar verbul *a putea* într-o analiză separată de verbul următor [55, p.44].

Dintr-o altă perspectivă este conceput predicatul complex în recentul tratat academic (2005) care, „pe lângă componenta lui semantică include cel puțin unul dintre operatorii verbali de predicativitate”, având următoarea structură: [operator modal₃ [operator aspectual₂ [operator copulativ₁ / pasiv₁ [suport semantic]]]] [47, p.253], având drept scop aplicarea unei soluții unitare la interpretarea predicatelor analitice din punct de vedere terminologic.

Trebuie menționat aici că această tentativă de a unifica tipurile de predicat a întreprins-o și Șt.Hazy (predicat verbal compus₁ și predicat compus₂, luând în considerație elementele din structura predicatului [41, p.74-76].

Pentru eliminarea unei confuzii terminologice și adoptând perspectiva tradițională de abordare, optăm în continuare pentru termenul de *predicat verbal compus*. Considerăm necesar să amintim: chiar dacă nu există diferență semantică sesizabilă între cele două lexeme („compus” și „complex”), ele nu se află în relație de

sinonimie, iar sinonimele atestate pentru vocabula *complex*, și anume: multilateral, plurivalent, polivalent ș.a. nu credem că ar alcătui o sintagmă fericită cu termenul predicat (predicat multilateral sau predicat plurivalent). Ce-i drept, în unele lucrări s-a preconizat existența unui predicat plurimembru [apud 58, p.61], care se realizează sintactic prin coordonare copulativă și disjunctivă, numit de P. Dumitrașcu *predicat multiplu* [58, p.62]. Noi am vrea să consemnăm faptul că, deși terminologic sunt adecvate aceste denumiri pentru realitatea desemnată, ele totuși nu au intrat în circuitul lingvistic. Adjectivul „complex” e adecvat în sintagma *dependență complexă* ori *relație plurimembră* [cf. 60, p.41-42].

În consecință, e mai nimerit a se utiliza adjectivul *compus* în opoziție legitimă cu determinativul *simplu* pentru a desemna conceptul de predicat preconizat. Pe de altă parte, adjectivul *compus* e utilizat pentru exprimarea unei realități de ordin morfologic în sintagma de *timp compus*, la nivel sintactic se atribuie doar predicatului. Ce presupune acest determinativ? Mai multe lexeme, mai multe logoforme, mai multe noțiuni – din ce poate fi alcătuit, astfel spus, care este componenta lui pentru a fi îndreptățită să-i atribuim calificativul *compus*?

Prin acest determinativ se are în vedere interpretarea lui din punct de vedere structural, ca fiind alcătuit din mai multe elemente, dar, spre deosebire de locuțiunile verbale/expresiile frazeologice, el exprimă, din punct de vedere semantic, două noțiuni, iar una dintre ele fiind insuficientă, cele două verbe realizează o singură funcție sintactică. În cazul timpurilor compuse, unul dintre verbe s-a desemantizat total, construcțiile despre care discutăm s-au gramaticalizat parțial, adică tind spre o morfologizare completă, fapt ce a cauzat să fie numite *perifraze verbale*² sau *perifraze premorfologice* [35, p.95].

Deși prin determinativul *compus* se face referire la niveluri diferite (morfologic/sintactic), considerăm totuși îndreptățită utilizarea lui din perspectiva tendinței spre gramaticalizare, ceea ce nu putem aplica termenului de *predicat complex*.

În urma acestor reflecții, considerăm mai adecvat termenul de *predicat verbal compus* pentru faptele lingvistice în discuție, în opoziție cu *predicat complex cu operator modal*. Precizarea aceasta nu trebuie înțeleasă ca presupunând pretenția repudierii terminologiei în cauză, rezolvarea dilemei ține de uz, iar uzul a consacrat, din cele relatate infra, termenul de *predicat verbal compus*.

Referințe bibliografice:

1. Ciobanu A. Опыт семантико-дистрибутивного анализа полусвязочных глаголов в молдавском языке. – Кишинэу, 1973. - 86 с.
2. Ciobanu A. Părțile principale ale propoziției. - Chișinău, 1969. - 177 p.
3. Ciobanu A. Sintaxa propoziției. - Chișinău: Lumina, 1977. - 92 p. [v.21].
4. Limba moldovenească literară contemporană: Sintaxa / Sub redacția prof. A.Ciobanu. - Chișinău: Lumina, 1981. - 438 p.
5. Matcaș N., Târîța Z., Iavorschi N. Limba moldovenească literară contemporană. - Chișinău: Lumina, 1987. - 384 p.
6. Șerban V. Sintaxa limbii române (curs practic). - București: Editura didactică și pedagogică, 1970. - 444 p.
7. Dimitriu C. Tratat de gramatică a limbii române: Morfologia. - Iași: Institutul European, 1999. - 852 p.
8. Hazy Șt. Predicativitatea: determinare analitică contextuală. - Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1997. - 149 p.
9. Guțu Romalo V. Semiauxiliarele de mod // Studii de gramatică. - București, 1956, p. 57-81.
10. Hazy Șt. Predicate verbale compuse? // Cercetări de lingvistică. - X. - Cluj. - 1965. - Nr.2. - P.289-297.
11. Iordan I. Limba română contemporană. - București: Editura Ministerului Învățământului, 1956. - 830 p.
12. Iordan I., Robu Vl. Limba română contemporană. - București, 1978. - 685 p.
13. Guțu Romalo V. Semiauxiliarele de mod//Aspecte ale evoluției limbii române. - București: Humanitas Educațional, 2005, p.156-183.
14. Nedioglu Gh. Predicatul verbal (I) // Limba română. - București. - Nr.3. - P.34-45.
15. Asan F., Vasiliu L. Unele aspecte ale sintaxei infinitivului în limba română // Studii de gramatică. Vol.I. - București: Academia R.P.R., 1956, p.97-113.
16. Ciobanu A. Conjunctivul în componența sintagmelor formate din a sta, a încerca + conjunctiv // Limba și literatura moldovenească. - Chișinău. - 1960. - Nr.3. - P.23-31.
17. Ciobanu A. Cu privire la predicatul verbal compus cu sens modal // Analele științifice ale Universității de Stat din Chișinău, 1969, p. 60-78.
18. Ciobanu A. Синтаксис полусвязочных глаголов в молдавском языке: Опыт семантико-дистрибутивного анализа. Часть I. - Кишинэу: Штиинца, 1968. - 234 с.
19. Ciobanu A. Despre verbele semicopulative // Studii de lingvistică și istorie literară moldovenească. - Chișinău: Știința, 1978. p.46-56.
20. Ciobanu A. Синтаксис полусвязочных глаголов в молдавском языке: Опыт семантико-дистрибутивного анализа. Часть II. - Кишинэу: Штиинца, 1968. - 182 с.
21. Ciobanu A. Conjunctivul și întrebuițarea lui în sintagmele predicative în limba moldovenească literară contemporană: Disertație pentru obținerea gradului științific de candidat în științe filologice. - Chișinău, 1960. - 393 p.

² Acceptăm conceptul de *perifrază verbală*, promovat de ELR [46, p.427] pe care-l aplicăm, referindu-ne la binomul V₁+V₂.

22. Ciobanu A. Unele principii ale concepției filosofico-lingvistice a profesorului Eugen Coșeriu și aplicarea lor // Revista de lingvistică și știință literară. - Chișinău. - 1996. - Nr.5.
23. Ciobanu A. Reflecții asupra operei coșeriene // Limba română. - XII. - Chișinău. - 2002. - Nr.10. - P.108-115 (p. 114 – doctrina unei școli științifice concrete).
24. Ciobanu A. Academicianul Silviu Berejan – gramatist: În jurul unor probleme controversate de sintaxă // Revista de lingvistică și știință literară. - Chișinău. - 1997. - Nr.3. - P.50-61.
25. Berejan S. Contribuții la studiul infinitivului în limba moldovenească. - Chișinău, 1962. - 142 p.
26. Dragomirescu Gh. N. Auxiliarele modale // Limbă și literatură. Vol. VII. - București, 1963, p.231-256.
27. Dumitrașcu P. În legătură cu predicatul multiplu și cel complex // Cercetări de lingvistică. - Cluj. - 1964. - Nr.1. - P.59-67.
28. Hazy Șt. Predicate verbale compuse? // Cercetări de lingvistică. - X. - Cluj. - 1965. - Nr.2. - P.289-297.
29. Săteanu C. Predicatul compus // Cercetări de lingvistică. - XI. - Cluj. - 1966. - Nr. 2. - P.243-252.
30. Teodorescu Ec. Însemnări pe marginea auxiliarelor de modalitate // Anuar de lingvistică și istorie literară. - 1966. - Tomul XVII. - Iași. - P.137-142.
31. Dimitriu C. Observații în legătură cu verbele semiauxiliare de aspect // Limba română. - București. XVI. - 1967. - Nr.4. - P.297-303.
32. Dimitriu C. Gramatica limbii române explicată: Sintaxa. - Iași: Junimea, 1982. - 383 p.
33. Dimitriu C. Tratat de gramatică a limbii române: Sintaxa. - Vol.II. - Iași: Institutul European, 2002. - 1605 p.
34. Crașoveanu D. În jurul categoriei predicatului (cu privire la verbele de modalitate și de aspect) // Analele Universității din Timișoara. Seria Științe filologice. VI. - 1968, p. 141-158.
35. Irimia D. Semiauxiliarele // Anuar de Lingvistică și Istorie Literară. Tomul XXI. - Iași: Editura Academiei RSR, 1970, p.79-96.
36. Coteanu I. Gramatica de bază a limbii române. - București: Editura Albatros, 1982. - 423 p.
37. Marcaș N. Verbele predicative și cele nepredicative în „Școală a gândului”: Teoreme lingvistice. - Chișinău: Lumina, 1982, p.104-111.
38. Matcaș N., Târîța Z., Iavorschi N. Limba moldovenească literară contemporană. - Chișinău: „Lumina”, 1987. - 384 p.
39. Hoarță Lăzărescu L. Probleme de sintaxă a limbii române. - Iași: Editura Cermi, 1999. - 154 p.
40. Borchin M. Particularitățile morfosintactice ale semiauxiliarelor de modalitate // Analele Universității din Timișoara. Seria „Științe filologice”. - Timișoara; 1995, p.53-59.
41. Hazy Șt. Predicativitatea: determinare analitică contextuală. - Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1997. - 149 p.
42. Hazy Șt., Neamțu C.C. Adverbele modale. Distribuție și funcții (I) // Cercetări de Lingvistică. - XXVI. - Cluj-Napoca. - 1981. - Nr.1. - P.35-41.
43. Stoicescu L. O reinterpretare a verbelor modale // Cercetări de limbă și literatură. - Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”. - Tomul XI. - 2000 (serie nouă). - P.47-55.
44. Gramatica limbii române. Vol. I (ediția a doua). - București: Editura Academiei RSR, 1966. - 437 p.
45. Gramatica limbii române. Vol. II (ediția a doua). - București: Editura Academiei RSR, 1966. - 588 p.
46. Le Petit Larousse. - Paris, 1995. - 1784 p.
47. Gramatica limbii române. - Vol. II. Enunțul. - București: Editura Academiei Române, 2005.
48. Gramatica limbii române. - Vol. I. Cuvântul. - București: Editura Academiei Române, 2005.
49. Sinteze de limba română / Coordonator și autor principal Th. Hristea. - București: Editura didactică și pedagogică, 1981. - 280 p.
50. Avram M. Gramatică pentru toți. - București: Academiei R.S.R., 1986. - 414 p.
51. Diaconescu I. Infinitivul în limba română. - București: Editura științifică și enciclopedică, 1977. - 240 p.
52. Pană Dindelegan G. Sintaxă și semantică. Clase de cuvinte și forme gramaticale cu dublă natură (adjectivul, adverbul, prepoziția, forme verbale nepersonale). - București, 1992. - 143 p.
53. Constantinovici E. Despre subcategorizarea sintagmatică a verbelor în limba română // Limba română. - XLIX. - București. - 2000. - Nr.4-6. - P.625-643.
54. Constantinescu Gh. Particularitățile morfologice ale verbului a trebui // Limbă și literatură - XXIV. - 1970. - P.163-174.
55. Neamțu G.G. Predicatul în limba română (o reconsiderare a predicatului nominal). - București: Editura științifică și enciclopedică, 1986. - 232 p.
56. Trandafir Gh. Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale. - Craiova: Scrisul românesc, 1982. - 225 p.
57. Чемыртан К. Семантико-синтаксическая характеристика сложного глагольного сказуемого в старомолдавском языке. Дисertația pentru obținerea gradului științific de candidat în științe filologice. - Кишинэу, 1989. - 202 с.
58. Dumitrașcu P. În legătură cu predicatul multiplu și cel complex // Cercetări de lingvistică. - Cluj. - 1964. - Nr.1. - P.59-67.
59. Coteanu, I. Gramatica de bază a limbii române. - București: Editura Albatros, 1982. - 423 p.
60. Guțu Romalo V. Sintaxa limbii române: Probleme și interpretări. - București: Editura didactică și pedagogică, 1973. - 209 p.